

Факультет управління фізичною культурою та спортом
Кафедра Фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС
навчальної дисципліни (обов'язкова)
ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ В ГЕРОНТОЛОГІЇ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ
ПАТОЛОГІЇ

Обсяг освітнього компонента 3 кредити / 90 годин

Освітня програма «Фізична реабілітація»
другого рівня вищої освіти
Спеціальність – 227 Терапія та реабілітація

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

КЛАПЧУК Василь Васильович,

д-р мед. наук, професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Контактна інформація:

+38-(068)-9523863;

vasiliy.klapchuk@gmail.com;

Навчальний корпус № 4, кабінет 398в

Час і місце проведення консультацій:

відповідно до навчального розкладу: <http://surl.li/escir>

В період дистанційного навчання:

в межах дистанційного навчання на консультацію з навчальної дисципліни можна доєднатися за постійним посиланням у застосунку «Zoom». Активне посилання

<https://us04web.zoom.us/j/8187225104?pwd=dTVreXJLQXFzdVNrTUUp0aVpZUzdJUT09>

Дистанційна платформа Moodle: НУ «Запорізька політехніка»:

<https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=4824>

СТОЛБИНСЬКА Оксана Василівна,

викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії,

Контактна інформація:

+38-(096)-5290068, +49-(171)-3799744

o.stolbinskaya@gmail.com

Telegram або Viber: +49-(171)-3799744

Навчальний корпус № 4, кабінет 398в

Час і місце проведення консультацій:

відповідно до навчального розкладу: <http://surl.li/escir>

В період дистанційного навчання:

в режимі відеоконференції на платформі Zoom (особиста або колективна):

Ідентифікатор конференції: 412 708 6338, Код доступу: F5JLxM Активне посилання

<https://us04web.zoom.us/j/4127086338?pwd=0TIUpnAjX2iX3ENURTFmLUK3beA6bq.1>

Дистанційна платформа Moodle: НУ «Запорізька політехніка»:

<https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=4824>

ОПИС КУРСУ

Феномен збільшення тривалості життя, так само як і суттєве старіння населення економічно розвинених країн та країн, що розвиваються, став особливо помітним в останній чверті ХХ століття. Генеральна Асамблея ООН у 2002 році на Другій всесвітній асамблеї ООН з проблем старіння прийняла Мадридський міжнародний план дій (ММПД) і Політичну декларацію, які включали зобов'язання держав-членів ООН зробити старіння пріоритетним напрямком державних програм у 21-му сторіччі. Серед багатьох основних рекомендацій ММПД суттєво виділяються напрямки надання людям літнього віку медичної допомоги, підтримки й соціального захисту, включаючи профілактичні та реабілітаційні послуги, а також використання наукових досліджень та експертних даних та залучення можливостей сучасних технологій для роботи з індивідуальними, соціальними та медичними наслідками старіння населення, особливо в країнах, що розвиваються.

Існує багато проблем, які відображають специфічні особливості та потреби, характерні для осіб похилого та старечого віку. Насамперед це питання надання медико-соціальної допомоги. Невіддільними від них є проблеми продовження трудової діяльності, підготовки до переходу в пенсійний вік, визначення раціонального способу життя. Тому для вирішення таких проблем використовується геріатрична реабілітація.

Не менш важливим, ніж вивчення впливів процесів фізіологічного або прискореного старіння, є вплив на організм людини факторів, пов'язаних з професійною діяльністю. Згідно зі світовою статистикою, щорічно 160 млн. людей звертаються за допомогою з приводу хвороб, що сталися в зв'язку з професійною зайнятістю. Професійна патологія це розділ клінічної медицини, присвячений вивченню саме таких захворювань. Розгляд питань пов'язаних з особливостями фізичної терапії, як складової загального процесу реабілітації хворих на професійні захворювання залишається на сьогодні дуже актуальним.

Дисципліна «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» відноситься до обов'язкових компонентів освітньої програми підготовки магістрів спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізації 227.01 «Фізична терапія» та вивчається на першому курсі магістратури. Термін вивчення навчальної дисципліни складає один семестр.

Загальна кількість годин - 90 (3 кредита ECTS): 14 годин лекції, 14 годин – практичні заняття, 62 годин – самостійна робота, форма контролю – залік.

Навчальна дисципліна умовно поділена на дві частини.

В першій частині розглядаються основні положення геріатричної реабілітації, основними елементами якої є розкриття основних механізмів старіння систем організму та використання основних засобів фізичної терапії в організації фізичної та трудової активності людей похилого віку, створенні програм по реактивації, реінтеграції та ресоціалізації літніх людей.

Друга частина присвячена розгляду проблем пов'язаних з вивченням впливу професійних чинників на здоров'я людей, а також рання діагностика професійних захворювань, прогнозування віддалених наслідків, питання терапії, довготривалої реабілітації, профілактики та експертизи працездатності населення.

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» є формування у студентів загальних та фахових компетентностей, пов'язаних з особливостями клінічного діагнозу пацієнта/клієнта, перебігу захворювань, принципів та характеру терапії, обстеження та визначення функціонального стану, рівня

фізичного розвитку, рухових та інших порушень осіб похилого і старечого віку; проведення фізичної терапії особам, які мають професійні захворювання та попередження можливого несприятливого впливу шкідливих факторів виробничого середовища на організм людей, що працюють.

Компетентності та результати навчання, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність:

Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії.

Загальні компетентності:

ЗК 03 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 05 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 06 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 02 Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії або ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

СК 03 Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.

СК 04 Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.

СКфт 02 Здатність обстежувати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп із складною прогресуючою та мультисистемною патологією за допомогою стандартизованих та нестандартизованих інструментів оцінювання, визначати фізичний розвиток та фізичний стан.

СКфт 05 Здатність планувати та контролювати тривалість та інтенсивність терапевтичних заходів для забезпечення їх відповідності стану здоров'я, функціональним можливостям пацієнта/клієнта та цілям фізичної терапії.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.

ПРН 02. Уміти вибирати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.

ПРН 03. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.

ПРН 05. Проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта для визначення порушень функції, активності та участі.

ПРН 06. Визначати рівень психомоторного та фізичного розвитку людини, її фізичний стан, виконувати об'єктивне обстеження пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій і мультисистемній патології, використовуючи відповідний інструментарій.

ПРН 07. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.

ПРН 09. Встановлювати цілі втручання.

ПРН 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.

ПРН 12. Здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта, аналізувати результати виконання програми фізичної терапії.

ПРН 13. Коректувати хід виконання програми фізичної терапії на основі аналізу запланованих та досягнутих результатів.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» оснований на базових знаннях пов'язаних з вивченням дисципліни як «Анатомія людини», «Нормальна фізіологія з основами патологічної фізіології», «Біохімія» «Основи нозології», «Основи фізичної реабілітації», «Вікова фізіологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Крім того дисципліна має міждисциплінарний характер і безпосередній зв'язок з такими дисциплінами як «Фізична терапія при патологіях внутрішніх органів», «Функціональна та лабораторна діагностика», «Технології побудови реабілітаційних програм», «Етика та деонтологія у фізичній терапії», «Фізична терапія в неврології», які вивчаються на другому (магістерському) рівні.

Вивчення даної дисципліни дозволить вдосконалити та оволодіти необхідними загальними, фаховими спеціалізованими компетентностями та результатами навчання, передбаченими освітньою програмою підготовки магістрів в межах освітнього компоненту, сформувані у майбутнього фахівця навичок щодо вмілого використання знань дисципліни в практичній діяльності, розвиток у студентів творчого тактичного мислення, самостійності та ініціативності, вміння використовувати теоретичний і практичний досвід.

ПЕРЕЛІК ТЕМ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Загальний тематичний план аудиторної роботи

План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1. Фізична терапія в геронтології та геріатрії</i>			
1	Основні положення геронтології як науки про старість та старіння населення. Питання рухової активності та форми організації занять фізичною культурою людей старшого віку.	Лекція	2
2	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-судинній системі та органах дихання при старінні.	Лекція	2
3	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-судинній системі та органах дихання при старінні. Зміни в травневій системі при старінні.	Практична робота	2
4	Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату.	Лекція	2
5	Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату.	Практична робота	2

6	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку.	Лекція	2
7	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку.	Практична робота	2
Змістовий модуль 2. Фізична терапія при професійних патологіях			
8	Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини	Лекція	2
9	Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини.	Практична робота	2
10	Фізична терапія при професійних хворобах органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмоконіозах.	Лекція	2
11	Фізична терапія при професійних хворобах органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмоконіозах.	Практична робота	2
12	Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами, та професійні захворювання опорно-рухового апарату. Основні підходи до фізичної реабілітації.	Лекція	2
13	Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами, та професійні захворювання опорно-рухового апарату. Основні підходи до фізичної реабілітації.	Практична робота	2
14	Вібраційна хвороба. Основні підходи до фізичної реабілітації.	Практична робота	2
	<i>Разом за семестр</i>		28

САМОСТІЙНА РОБОТА

В межах самостійної роботи студенти опрацьовують додаткові теоретичні матеріали та відпрацьовують практичні навички в межах тематики курсу.

Загальний тематичний план самостійної роботи студентів

№ теми	Назва теми	Кількість годин на самостійну роботу студента	Кінцевий термін здачі (тиждень навчання)
1	2	3	4
1	Основні положення геронтології як науки про старість та старіння населення. Теорії старіння.	4	1 тиждень

1	2	3	4
2	Питання рухової активності та форми організації занять фізичною культурою людей старшого віку. Проблеми соціалізації та соціально-психологічної адаптації людей похилого віку	4	2 тиждень
3	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в серцево-судинній системі та органах дихання при старінні.	4	3 тиждень
4	Особливості старіння основних функціональних систем організму. Зміни в травневій системі при старінні.	4	4 тиждень
5	Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях опорно-рухового апарату	6	5 тиждень
6	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку. Старіння та ендокринна система. Вікові зміни органу зору та слуху.	4	6 тиждень
7	Фізична терапія при структурних та функціональних змінах регуляторних систем у людей похилого віку. Зміни в неврологічній системі при старінні.	4	7 тиждень
8	Загальна характеристика професійних захворювань та можливості реабілітаційної медицини.	4	8 тиждень
9	Загальна характеристика професійних захворювань. Професійні захворювання, спричинені хімічними речовинами. Особливості фізичної терапії.	4	9 тиждень
10	Загальна характеристика професійних захворювань органів дихання. Питання ефективності та організації легеневої реабілітації при пневмоконіозах.	6	10 тиждень
11	Загальна характеристика професійних захворювань. Професійні захворювання шкіри. Особливості фізичної терапії.	4	11 тиждень
12	Професійні захворювання опорно-рухового апарату, зумовлені функціональним перенапруженням і хронічними мікротравмами. Основні підходи до фізичної реабілітації.	4	12 тиждень
13	Загальна характеристика професійних захворювань. Професійні онкологічні захворювання. Основні підходи до фізичної реабілітації.	4	13 тиждень
14	Вібраційна хвороба. Основні підходи до фізичної реабілітації.	6	14 тиждень
	<i>Разом за семестр</i>	62	

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ДЖЕРЕЛА

При вивченні даної дисципліни, підготовці до лекцій та контрольних заходів слід використовувати комбінований підхід з використанням як навчально-методичних розробок (конспекту лекцій, методичних рекомендацій по виконанню самостійної роботи), так і літературних джерел та інших інформаційних джерел.

Навчально-методичні розробки:

1. Конспект лекцій з дисципліни «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» - <https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=4824>

2. Практичні роботи з дисципліни «Фізична терапія в геронтології та професійній патології» - <https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=4824>

Літературні джерела:

1. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л.О. Вакуленко та ін. Тернопіль: ТДМУ, Укрмедкнига, 2018. 372 с

2. Актуальні питання геронтології і геріатрії у практиці сімейного лікаря. Навчальний посібник. Кафедра терапії і геріатрії НМАПО імені П.Л. Шупика. Київ, 2015. 324 с.

брамов В.В., Смирнова О.Л. Фізична реабілітація, спортивна медицина. Д.: Журфонд, 6 с

рофесійні хвороби: підручник / за ред. проф. В.А. Капустника, проф. І.Ф. Костюк. 5-е вид., випр. К. : ВСВ «Медицина», 2017. 536 с.

5. Геріатрія. URL: <http://gelib.ru/books/item/f00/s00/z0000008/index.shtml> (дата звернення: 15.02.2024).

6. Стратегія державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-strategiyu-derzhavnoyi-politiki-z-pitan-zdorovogota-aktivnogo-dovgolittya-naseleण्या-na-period-do-2022-roku> (дата звернення: 15.02.2024).

7. Балакін В. В. Збірка лекцій з дисципліни Геронтологія, геріатрія та паліативна медицина Конспект. Медицина. URL: <https://vseosvita.ua/library/zbirka-lekcij-z-disciplini-gerontologia-geriatria-ta-paliativna-medicina-386731.html> (дата звернення: 15.02.2024).

8. Професійні хвороби. Олексій Портнов. URL: https://ua.m.iliveok.com/health/profesiyni-hvoroby_94855i88403.html (дата звернення: 15.02.2024).

Служби підтримки:

1. Система дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка» (Система Moodle). URL: <https://moodle.zp.edu.ua/>;

2. Електронний Інституційний репозитарій Національного університету «Запорізька політехніка». URL: <http://eir.zp.edu.ua/>;

3. Інформаційні електронні ресурси наукової бібліотеки університету «Запорізька політехнік». URL: <http://library.zp.edu.ua/>.

ОЦІНЮВАННЯ

Контроль успішності діяльності студента з вивчення даної дисципліни поєднує в собі декілька різновидів контрольних заходів: поточний, рубіжний (модульний) та підсумковий контроль (залік). Результати підсумкового контролю проставляються у залікову відомість.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінка підсумкового контролю визначається за двобальною шкалою «зараховано – не зараховано». Позитивною оцінкою є оцінка «зараховано».

Поточний контроль охоплює контрольні заходи, що відбуваються під час практичних занять (усні та письмові відповіді на контрольні питання практичного заняття, рівень засвоєння та володіння практичними навичками в межах навчального курсу), а також оцінювання результатів виконання самостійної роботи.

Рубіжний (модульний) контроль успішності в рамках дистанційного навчання проводиться у формі письмового та/або усного виконання завдань. Модульний контроль є необхідним та обов'язковим елементом рейтингової технології освітнього процесу та проводиться у два етапи – в середині й наприкінці навчального семестру (*змістовний модуль 1 та змістовний модуль 2*).

Здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю, якщо він не виконав щонайменше 60% обов'язкових видів робіт, що включають теоретичний та практичний рівень (виконання та захист практичних занять, виконання самостійної роботи).

Підсумковий контроль вивчення дисципліни здійснюється у вигляді семестрового заліку, під час якого засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі сумативної оцінки результатів отриманих за поточним та обома рубіжними контролями. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів на заліковому заході (заліковій контрольній роботі).

Результати підсумкового контролю у формі заліку виставляються протягом останнього тижня теоретичного навчання перед екзаменаційною сесією. Позитивними оцінками для всіх форм контролю є оцінки від 60 до 100 балів за 100-бальною. Межею незадовільного навчання за результатами підсумкового контролю є оцінка нижче 60 балів за 100-бальною шкалою.

Отримання оцінки 60 балів та вище передбачає отримання позитивних оцінок за всіма визначеними програмою освітнього компонента обов'язковими видами поточного, проміжного (рубіжного) контролю (Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка»: Наказ ректора від 10 грудня 2021 р. № 507. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N507_vid_10.12.21.pdf (дата звернення: 15.02.2024).

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Відвідування та запізнення

Навчальна дисципліна направлена на отримання як теоретичних знань, так і практичних навичок й вмінь, які досягаються комплексною активною роботою студентів, як на лекціях так і при роботі на практичних заняттях, на яких отримуються бали до підсумкового контролю.

У разі невідвідування лекції без поважної причини, необхідно додатково опрацювати навчальний матеріал шляхом підготовки усних відповідей або шляхом підготовки та захисту реферату за пропущеною темою заняття.

Неприпустимим є невідвідування та невиконання практичних занять без поважної причини. Практичні заняття повинні бути у повному обсязі виконані та захищені відповідно до наведеного тематичного переліку.

Академічна доброчесність

В НУ «Запорізька політехніка» академічна доброчесність передбачається за замовчуванням. Кожен здобувач повинен ознайомитися і слідувати Положенню про академічну доброчесність Національного університету «Запорізька політехніка», Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Національного університету «Запорізька політехніка» (URL: <http://surl.li/etr-cr>; <http://surl.li/etr-dp>). Це означає, що всі здані роботи є результатом

власної розумової праці та творчості. Якщо ви подали роботу когось іншого, повністю або частково, без належного цитування, завдання не буде прийняте.

При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, що передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Ви зобов'язані:

- з повагою та толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти;

- не допускати поведінку, яка ставить під сумнів чесність та сумлінність Вашого навчання;

- складати всі завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;

- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;

- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;

- не розповсюджувати відповіді на питання, які використовуються в рамках вивчення дисципліни для оцінювання знань студентів;

- не допускати академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування обману у своїй навчальній, професійній та науковій роботі.

Ви повинні усвідомлювати, що відповідно до чинного законодавства, за порушення академічної доброчесності та етики взаємовідносин, до Вас можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру і Ви будете нести академічну (повторне вивчення дисципліни, позбавлення академічної стипендії, відрахування з Університету та ін.) та/або інші види відповідальності.

Час відповіді викладача

Зазвичай на запит електронною поштою, в застосунках viber чи telegram надається відповідь протягом декількох хвилин в період проведення консультації відповідно до вказаного графіку. Поза межами консультативного періоду, час відповіді складає до 48 годин.

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДЛЯ РОБОТИ НА КУРСІ

Щоб мати доступ до навчально-методичних розробок курсу (презентацій, відеоматеріалів, електронних версій лекцій та інших методичних матеріалів) необхідно мати особистий доступ до університетської навчальної платформи Moodle НУ «Запорізька політехніка».

Посилання на курс «Фізична терапія в геронтології та професійній патології»:
<https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=4824>